Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
της 20ής Μαΐου 2021 [1]

**Υπόθεση C-836/19**

**Toropet Ltd.**
**κατά**
**Landkreis Greiz**

[αίτηση του Verwaltungsgericht Gera
(διοικητικού πρωτοδικείου της Gera, Γερμανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Δημόσια υγεία – Υγειονομικοί κανόνες που εφαρμόζονται στα ζωικά υποπροϊόντα τα οποία δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο – Κανονισμός (ΕΚ) 1069/2009 – Άρθρο 7, παράγραφος 1 – Κατάταξη ανάλογα με το επίπεδο κινδύνου για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων – Άρθρο 10, στοιχεία α′ και στ′ – Υλικά της κατηγορίας 3 – Αποσύνθεση, αλλοίωση και παρουσία ξένων σωμάτων στο υλικό – Υποχρέωση εκ νέου κατάταξης ως υλικών της κατηγορίας 2 – Άρθρο 9, στοιχείο η′ – Άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2 – Υποχρέωση των υπευθύνων των επιχειρήσεων να ελέγχουν τα ζωικά υποπροϊόντα από τη συλλογή έως τη χρήση ή την απόρριψή τους»

## I. Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, την οποία υπέβαλε το Verwaltungsgericht Gera (διοικητικό πρωτοδικείο της Gera, Γερμανία), αφορά την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 1069/2009 [2] σχετικά με τα ζωικά υποπροϊόντα, ειδικότερα την εκ νέου κατάταξη σε χαμηλότερη κατηγορία ζωικών υποπροϊόντων τα οποία δεν ικανοποιούν πλέον τις απαιτήσεις της κατηγορίας στην οποία είχαν αρχικά υπαχθεί.

2. Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της εταιρίας Toropet Ltd και της Landkreis Greiz (περιφέρειας του Greiz, Γερμανία) σχετικά με την απόφαση της τελευταίας να κατατάξει εκ νέου στην κατηγορία 2 και στη συνέχεια να απορρίψει ορισμένα ζωικά υποπροϊόντα της κατηγορίας 3, διότι είχαν αλλοιωθεί από μύκητες, σήψη και ξένα σώματα.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

[2] Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, περί υγειονομικών κανόνων για ζωικά υποπροϊόντα και παράγωγα προϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1774/2002 (κανονισμός για τα ζωικά υποπροϊόντα) (ΕΕ 2009, L 300, σ. 1).

3. Για τους λόγους που θα εκθέσω κατωτέρω, είμαι της γνώμης ότι ζωικά υποπροϊόντα που είχαν αρχικά καταταχθεί στην κατηγορία 3 τα οποία δεν ανταποκρίνονται πλέον στο επίπεδο κινδύνου που αντιστοιχεί στην κατηγορία αυτή κατόπιν αποσύνθεσης ή αλλοίωσης, ή ανάμειξης με ξένα σώματα πρέπει να καταταχθούν εκ νέου σε χαμηλότερη κατηγορία [3].

## II. Το νομικό πλαίσιο

### *A. Το δίκαιο της Ένωσης*

#### *1. Ο κανονισμός 1069/2009*

4. Οι αιτιολογικές σκέψεις 11, 29 και 38 του κανονισμού 1069/2009 έχουν ως εξής:

«(11) […] Οι κύριοι στόχοι των κανόνων για τα ζωικά υποπροϊόντα, δηλαδή ο έλεγχος των κινδύνων για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων, καθώς και η προστασία της ασφάλειας της τροφικής αλυσίδας των ανθρώπων και των ζώων, θα πρέπει να καθορίζονται με σαφήνεια. Οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να επιτρέπουν την επίτευξη των στόχων αυτών.

[…]

(29) Τα ζωικά υποπροϊόντα και τα παράγωγα προϊόντα θα πρέπει να ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου που παρουσιάζουν για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων, βάσει εκτίμησης της επικινδυνότητας. Ενώ τα ζωικά υποπροϊόντα και παράγωγα προϊόντα που παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο για σκοπούς άλλους εκτός της τροφικής αλυσίδας των ζώων, η χρήση τους που παρουσιάζει μικρότερο κίνδυνο θα πρέπει να επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις ασφάλειας.

[…]

(38) Τα ζωικά υποπροϊόντα θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνον εάν οι κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων έχουν ελαχιστοποιηθεί κατά τη διάρκεια της μεταποίησής τους και της διάθεσης στην αγορά των παραγώγων προϊόντων που παρασκευάζονται με βάση τα ζωικά υποπροϊόντα. Εάν δεν πληρούται ο όρος αυτός, τα ζωικά υποπροϊόντα θα πρέπει να απορρίπτονται υπό συνθήκες ασφάλειας. […] Εν γένει, οι εναλλακτικές δυνατότητες για κατηγορία υψηλότερου κινδύνου θα πρέπει να διατίθενται και για τις κατηγορίες χαμηλότερου κινδύνου, εκτός εάν ισχύουν ειδικές εκτιμήσεις δεδομένου του κινδύνου που χαρακτηρίζει ορισμένα ζωικά υποπροϊόντα.»

[3] Χαμηλότερες κατηγορίες συνιστούν οι κατηγορίες 1 και 2, οι οποίες περιλαμβάνουν τα λεγόμενα υψηλού κινδύνου υλικά και πρέπει να ικανοποιούν αυστηρότερες απαιτήσεις. Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι στα επίμαχα στην κύρια δίκη υλικά δεν συγκαταλέγονται υλικά της κατηγορίας 1, ήτοι αυτά που ενέχουν τον υψηλότερο κίνδυνο, και, ως εκ τούτου, τα υλικά αυτά κατατάχθηκαν εκ νέου στην κατηγορία 2.

5. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού έχει ως εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται:

α) στα ζωικά υποπροϊόντα και τα παράγωγα προϊόντα, τα οποία, σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, απαγορεύεται να καταναλωθούν από τον άνθρωπο· […]».

6. Το άρθρο 4 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Αρχικό σημείο της αλυσίδας παρασκευής και υποχρεώσεις», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Μόλις οι υπεύθυνοι επιχείρησης παράγουν ζωικά υποπροϊόντα ή παράγωγα προϊόντα που εμπίπτουν στο πεδίο του παρόντος κανονισμού, τα εντοπίζουν και εξασφαλίζουν ότι αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό (αρχικό σημείο).

2. Οι υπεύθυνοι επιχείρησης εξασφαλίζουν σε όλα τα στάδια της συλλογής, μεταφοράς, χειρισμού, επεξεργασίας, μετασχηματισμού, μεταποίησης, αποθήκευσης, διάθεσης στην αγορά, διανομής, χρήσης και απόρριψης εντός των υπό τον έλεγχό τους επιχειρήσεων ότι τα ζωικά υποπροϊόντα και τα παράγωγα προϊόντα ικανοποιούν τις απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού οι οποίες σχετίζονται με τις δραστηριότητές τους.»

7. Το άρθρο 7 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Κατηγοριοποίηση των ζωικών υποπροϊόντων και των παράγωγων προϊόντων», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Τα ζωικά υποπροϊόντα κατηγοριοποιούνται σε ειδικές κατηγορίες ανάλογα με το επίπεδο κινδύνου που παρουσιάζουν για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων, σύμφωνα με τους καταλόγους που καθορίζονται στα άρθρα 8, 9 και 10.»

8. Το άρθρο 9 του κανονισμού 1069/2009, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υλικά της κατηγορίας 2», προβλέπει στα στοιχεία δ′ και η′ τα εξής:

«Τα υλικά της κατηγορίας 2 περιλαμβάνουν τα ακόλουθα ζωικά υποπροϊόντα:

[…]

δ) προϊόντα ζωικής προέλευσης τα οποία έχουν κριθεί ακατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο λόγω της παρουσίας ξένων σωμάτων στα προϊόντα αυτά·

[…]

η) ζωικά υποπροϊόντα, πλην των υλικών της κατηγορίας 1 ή των υλικών της κατηγορίας 3.»

9. Το άρθρο 10 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Υλικά της κατηγορίας 3», προβλέπει στα στοιχεία α′ και στ′ τα εξής:

«Τα υλικά της κατηγορίας 3 περιλαμβάνουν τα ακόλουθα ζωικά υποπροϊόντα:

α) σφάγια και μέρη σφαγέντων ζώων ή, στην περίπτωση θηραμάτων, πτώματα ή μέρη ζώων που έχουν θανατωθεί, και τα οποία είναι κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο, σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, αλλά δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο για εμπορικούς λόγους·

[…]

στ) προϊόντα ζωικής προέλευσης ή είδη διατροφής που περιέχουν προϊόντα ζωικής προέλευσης τα οποία δεν προορίζονται πλέον για κατανάλωση από τον άνθρωπο είτε για εμπορικούς λόγους είτε λόγω προβλημάτων στην παρασκευή ή ελαττωμάτων στη συσκευασία ή άλλων ελαττωμάτων τα οποία δεν δημιουργούν κινδύνους για τη δημόσια υγεία ή την υγεία των ζώων·

[…]».

10. Το άρθρο 14 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Απόρριψη και χρήση υλικών της κατηγορίας 3», ορίζει τα εξής:

«Τα υλικά της κατηγορίας 3:

α) απορρίπτονται ως απόβλητα μέσω αποτέφρωσης με ή χωρίς εκ των προτέρων μεταποίηση·

β) ανακτώνται ή απορρίπτονται μέσω συναποτέφρωσης με ή χωρίς εκ των προτέρων μεταποίηση, εάν τα υλικά της κατηγορίας 3 είναι απόβλητα·

γ) απορρίπτονται σε εγκεκριμένο χώρο υγειονομικής ταφής, έπειτα από μεταποίηση·

δ) μεταποιούνται, εκτός εάν πρόκειται για υλικά της κατηγορίας 3 που έχουν αλλάξει λόγω αποσύνθεσης ή αλλοίωσης τόσο ώστε να παρουσιάζουν μέσω του μεταποιημένου προϊόντος απαράδεκτο κίνδυνο για τη δημόσια υγεία ή την υγεία των ζώων […]

[…]».

11. Το άρθρο 15, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Είναι δυνατόν να καθορίζονται μέτρα για την εφαρμογή του παρόντος τμήματος, τα οποία αφορούν τα εξής:

[…]

ια) το επίπεδο κινδύνου για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων σε σχέση με ορισμένα υλικά τα οποία κρίνονται ως απαράδεκτα, όπως αναφέρεται στο άρθρο 14 στοιχείο δ).

[…]»

12. Το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, του κανονισμού 1069/2009 προβλέπει τα εξής:

«1. Οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων εξασφαλίζουν ότι οι εγκαταστάσεις ή μονάδες υπό τον έλεγχό τους που εκτελούν τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο άρθρο 24 παράγραφος 1 στοιχεία α) και η):

[…]

ε) έχουν κατάλληλες διευθετήσεις για το πλύσιμο και την απολύμανση δοχείων και οχημάτων εν λειτουργία προς αποφυγή κινδύνων μόλυνσης.»

13. Το άρθρο 28 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Εσωτερικοί έλεγχοι», ορίζει τα ακόλουθα:

«Οι υπεύθυνοι των επιχειρήσεων οργανώνουν, εφαρμόζουν και διατηρούν εσωτερικούς ελέγχους στις εγκαταστάσεις ή μονάδες τους με σκοπό την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τον παρόντα κανονισμό. Εξασφαλίζουν ότι ουδέν ζωικό υποπροϊόν ή παράγωγο προϊόν, για το οποίο υπάρχει υπόνοια ή έχει ευρεθεί ότι δεν συμμορφούται προς τον παρόντα κανονισμό φεύγει από την εγκατάσταση ή μονάδα, εκτός εάν προορίζεται προς απόρριψη.»

*2. Ο κανονισμός (ΕΕ) 142/2011*

14. Το παράρτημα IV, κεφάλαιο 1, τμήμα 4, σημείο 3, του κανονισμού (ΕΕ) 142/2011 [4] προβλέπει τα εξής:

«Οι μονάδες μεταποίησης υλικών της κατηγορίας 3 πρέπει να διαθέτουν εγκατάσταση για τον έλεγχο της παρουσίας ξένων σωμάτων, όπως υλικών συσκευασίας ή μεταλλικών τεμαχίων, στα ζωικά υποπροϊόντα ή παράγωγα προϊόντα, αν μεταποιούν υλικά που προορίζονται για ζωοτροφές. Τα εν λόγω ξένα σώματα πρέπει να απομακρύνονται πριν ή κατά τη διάρκεια της μεταποίησης.»

*3. Ο κανονισμός (ΕΚ) 178/2002*

15. Ο κανονισμός (ΕΚ) 178/2002 [5] προβλέπει στο άρθρο 14, παράγραφος 5, τα ακόλουθα:

«Κατά τον προσδιορισμό του κατά πόσο ένα τρόφιμο είναι ακατάλληλο για ανθρώπινη κατανάλωση, δίδεται προσοχή στο κατά πόσο το εν λόγω τρόφιμο δεν μπορεί να γίνει δεκτό για ανθρώπινη κατανάλωση σύμφωνα με τη χρήση για την οποία προορίζεται, λόγω μόλυνσης προερχόμενης είτε από ξένες ουσίες είτε από άλλον παράγοντα, ή λόγω σήψης, αλλοίωσης ή αποσύνθεσης.»

## *Β. Η γερμανική νομοθεσία*

16. Ο Tierische Nebenprodukte-Beseitigungsgesetz (νόμος περί απορρίψεως ζωικών υποπροϊόντων), της 25ης Ιανουαρίου 2004 (BGBl. 2004 I, σ. 82), όπως ίσχυε από τις 4 Αυγούστου 2016 (BGBl. 2016 I, 1966) (στο εξής: TierNebG), προβλέπει στο άρθρο 1, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», τα ακόλουθα:

«Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η θέση σε εφαρμογή του κανονισμού [1069/2009], όπως τροποποιήθηκε πλέον πρόσφατα με τον κανονισμό (ΕΕ) 1385/2013 [του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013] (ΕΕ 2013, L 354, σ. 86), καθώς και των άμεσης εφαρμογής νομικών πράξεων της Κοινότητας ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες θεσπίστηκαν βάσει ή κατ' εφαρμογήν του κανονισμού αυτού.»

[4] Κανονισμός της Επιτροπής, της 25ης Φεβρουαρίου 2011, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1069/2009 και για την εφαρμογή της οδηγίας 97/78/ΕΚ του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένα δείγματα και τεμάχια που εξαιρούνται από κτηνιατρικούς ελέγχους στα σύνορα οι οποίοι αναφέρονται στην εν λόγω οδηγία (ΕΕ 2011, L 54, σ. 1).

[5] Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων (ΕΕ 2002, L 31, σ. 1).

17. Το άρθρο 3 του TierNebG προβλέπει την υποχρέωση απόρριψης ορισμένων υποπροϊόντων, ενώ το άρθρο 12 του νόμου αυτού αφορά τον εκ μέρους των αρμόδιων αρχών έλεγχο της τήρησης των εθνικών κανόνων και του δικαίου της Ένωσης στον τομέα τον οποίο ρυθμίζει ο κανονισμός 1069/2009.

18. Ο Thüringer Ausführungsgesetz zum Tierische Nebenprodukte-Beseitigungsgesetz (νόμος του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας για την εφαρμογή του ομοσπονδιακού νόμου περί απορρίψεως ζωικών υποπροϊόντων), της 10ης Ιουνίου 2005 (Thür. GVBl. 2005, σ. 224), καθώς και η Thüringer Verordnung über die Einzugsbereiche nach dem Tierische Nebenprodukte-Beseitigungsgesetz (κανονιστική απόφαση του ομόσπονδου κράτους της Θουριγγίας σχετικά με τις καλυπτόμενες περιοχές, που εκδόθηκε βάσει του ομοσπονδιακού νόμου περί απορρίψεως ζωικών υποπροϊόντων), της 11ης Οκτωβρίου 2005 (Thür. GVBl. 2005, σ. 355), προβλέπουν, αντίστοιχα, διατάξεις σχετικά με τους αρμόδιους για την απόρριψη των υποπροϊόντων της κατηγορίας 1 και 2 φορείς και τις καλυπτόμενες περιοχές εντός των οποίων οι φορείς αυτοί οφείλουν να ανακτούν, να συλλέγουν, να μεταφέρουν, να αποθηκεύουν, να επεξεργάζονται, να μεταποιούν ή να απορρίπτουν τα εν λόγω υποπροϊόντα [6].

## III. Η διαφορά της κύριας δίκης, τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

19. Η εταιρία Toropet μεταποιεί και εμπορεύεται ζωικά υποπροϊόντα, μεταξύ άλλων, σε συνεργασία με παραγωγούς ζωοτροφών, με επιχειρήσεις που αξιοποιούν ζωικά λίπη και με μονάδες παραγωγής βιοαερίου. Η εν λόγω εταιρία διατηρεί στη Γερμανία εγκατάσταση που έχει λάβει έγκριση βάσει του κανονισμού 1069/2009 ως ενδιάμεση εγκατάσταση για υλικά της κατηγορίας 3. Έχει, επίσης, καταχωριστεί ως μεταφορέας ζωικών υποπροϊόντων.

20. Στις 23 Ιανουαρίου 2018, κατά τη διενέργεια διοικητικού ελέγχου στην εν λόγω ενδιάμεση εγκατάσταση, η Landkreis Greiz διαπίστωσε μύκητες, σήψη και ξένα σώματα εντός 38 μεγάλων κιβωτίων (συνηθέστερα καλούμενων «παλετοκιβωτίων») τα οποία περιείχαν ζωικά υποπροϊόντα της κατηγορίας 3. Λόγω της ύπαρξης των εν λόγω μυκήτων, σήψης και ξένων σωμάτων, η Landkreis Greiz κατέταξε εκ νέου τα υλικά αυτά στην κατηγορία 2 και διέταξε την άμεση απόρριψη των 38 παλετοκιβωτίων μέσω της διαδικασίας διοικητικής εκτέλεσης που έλαβε χώρα αυθημερόν. Τα έξοδα της διαδικασίας αυτής, ύψους 2 346,17 ευρώ, καταλογίστηκαν εις βάρος της Toropet.

21. Η εν λόγω διαταγή επικυρώθηκε με απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, με την οποία η Landkreis Greiz διευκρίνισε ότι λόγω της ύπαρξης ελαττωμάτων, δηλαδή μυκήτων, σήψης και ξένων σωμάτων, τα επίμαχα υλικά δεν μπορούσαν να υπαχθούν πλέον στην κατηγορία 3, αλλά μόνο στην κατηγορία 2. Ωστόσο, δεν επιτρεπόταν ούτε στην Toropet ούτε στον εμπορικό εταίρο της, ο οποίος όφειλε να αναλάβει τη μεταποίηση των υλικών αυτών, να χειριστούν υλικά της κατηγορίας 2. Επιπροσθέτως, έως την εξώδικη επίλυση της διαφοράς, τα επίμαχα υλικά δεν μπορούσαν να αποθηκευτούν επιτόπου ελλείψει χωριστού χώρου ψύξης.

22. Στις 9 Οκτωβρίου 2018 η Toropet άσκησε προσφυγή ενώπιον του Verwaltungsgericht Gera (διοικητικού πρωτοδικείου της Gera) με αίτημα την ακύρωση της διοικητικής απόφασης της 25ης Ιανουαρίου 2018.

[6] Η Toropet αμφισβητεί την αρμοδιότητα της Landkreis Greiz ως προς την απόρριψη των επίμαχων υλικών στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης. Πρέπει να υπογραμμιστεί, συναφώς, ότι τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν αποκλειστικά την εκ νέου κατάταξη των επίμαχων υλικών και όχι την απόρριψή τους από την εν λόγω αρχή, όπως αυτή προβλέπεται από τη γερμανική νομοθεσία.

23. Στο πλαίσιο της προσφυγής της, η Toropet προσάπτει στη Landkreis Greiz ότι εσφαλμένα κατέταξε εκ νέου τα επίμαχα υλικά στην κατηγορία 2 χωρίς να διενεργήσει επιστημονική εξέταση. Αμφισβητεί το βάσιμο της εκτίμησης κατά την οποία τα επίμαχα υλικά είχαν αλλοιωθεί, σαπίσει ή μουχλιάσει. Η Toropet έχει την άποψη ότι το κριτήριο που χρησιμοποίησαν τόσο οι κτηνίατροι όσο και η Landkreis Greiz, δηλαδή εκείνο της δυνατότητας κατανάλωσης, βάσει του οποίου τα προϊόντα κρίνονται κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο, υπερβαίνει τα όρια των διατάξεων του άρθρου 10 του κανονισμού 1069/2009.

24. Η Toropet επισημαίνει ότι από το άρθρο 14, στοιχείο δ′, του κανονισμού αυτού προκύπτει ότι η αποσύνθεση και η αλλοίωση των ζωικών υποπροϊόντων δεν δικαιολογεί εκ νέου κατάταξη σε χαμηλότερη κατηγορία διότι είναι δυνατή η κατά το άρθρο 14, στοιχείο β′, του κανονισμού αυτού αξιοποίηση («ανάκτηση»), ενώ η απόρριψη δεν είναι πάντοτε αναγκαία. Επιπλέον, όπως υποστηρίζει η εν λόγω εταιρία, τα επίμαχα ζωικά υποπροϊόντα μπορούν να εμπίπτουν στο άρθρο 10, στοιχείο στ′, του κανονισμού αυτού, δεδομένου ότι από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής εξαιρούνται μόνον τα προϊόντα που ενέχουν σοβαρούς κινδύνους λόγω ασθενειών των ζώων. Εντούτοις, κατά την Toropet, το αλλοιωμένο από μούχλα ή σήψη κρέας δεν συνιστά τέτοιο κίνδυνο.

25. Η εταιρία αυτή προβάλλει, ειδικότερα, ότι, δεδομένου ότι τα υλικά της κατηγορίας 3 δεν προορίζονται για τρόφιμα[7], δεν ασκεί επιρροή το αν τα επίμαχα υλικά είναι κατάλληλα ή όχι για κατανάλωση από τον άνθρωπο. Όσον αφορά την παρουσία ξένων σωμάτων εντός των συγκεκριμένων υλικών, αυτή δεν συνεπάγεται εκ νέου κατάταξη, εφόσον αυτά είναι δυνατόν απλώς να διαχωριστούν με μηχανικά μέσα.

26. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τα επίμαχα ζωικά υποπροϊόντα αφορούν κυρίως υλικά τα οποία είχαν αρχικά καταταχθεί στην κατηγορία 3 βάσει είτε του άρθρου 10, στοιχείο α′, του κανονισμού 1069/2009, το οποίο καλύπτει τα σφάγια και τα μέρη σφαγέντων ζώων τα οποία είναι *κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο* αλλά δεν προορίζονται για την εν λόγω κατανάλωση, είτε του άρθρου 10, στοιχείο στ′, του κανονισμού αυτού, στο οποίο εμπίπτουν τα προϊόντα ζωικής προέλευσης ή είδη διατροφής που περιέχουν τέτοια προϊόντα, τα οποία *δεν προορίζονται πλέον για κατανάλωση από τον άνθρωπο* για εμπορικούς ή άλλους λόγους *που δεν δημιουργούν κινδύνους για τη δημόσια υγεία*. Τα ζωικά υποπροϊόντα που εμπίπτουν στο στοιχείο α′ περιλαμβάνουν ήνυστρα ή αυτιά. Τα εν λόγω υποπροϊόντα που εμπίπτουν στο στοιχείο στ′ αφορούν, ειδικότερα, ψιλοκομμένο λουκάνικο ή νεύρα βοδινού κρέατος.

27. Το ως άνω δικαστήριο τονίζει ότι λόγω αποσύνθεσης και αλλοίωσης τα υλικά της κατηγορίας 3 καθίστανται, κατ' αρχήν, ακατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο και ενέχουν κίνδυνο για την υγεία των ανθρώπων και των ζώων. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, επομένως, αν οι αλλοιώσεις αυτές συνεπάγονται εκ νέου κατάταξη των υλικών σε διαφορετική κατηγορία.

28. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι ο κύριος σκοπός του κανονισμού 1069/2009, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 11 καθώς και το άρθρο 1 αυτού, συνίσταται στον έλεγχο των κινδύνων για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων και στη διαφύλαξη της ασφάλειας της τροφικής αλυσίδας των ανθρώπων και των ζώων. Συνεπώς, η επικινδυνότητα δεν

[7] Η Toropet μνημονεύει, συναφώς, τα υλικά της κατηγορίας 3 που διαλαμβάνονται στο άρθρο 10, στοιχεία η′ (στο οποίο περιλαμβάνονται το αίμα, ο πλακούντας, το μαλλί και τα φτερά) και ιστ′ (στο οποίο περιλαμβάνονται τα υπολείμματα τροφίμων), του κανονισμού 1069/2009 τα οποία, όπως υποστηρίζει η εν λόγω εταιρία, ενδέχεται να ενέχουν κινδύνους για την υγεία και, ως εκ τούτου, πρέπει να εξακολουθήσουν να εμπίπτουν στην κατηγορία 3.

περιορίζεται στην υγεία των ανθρώπων. Το άρθρο 14, στοιχείο δ′, του κανονισμού αυτού τονίζει, εξάλλου, ότι η αποσύνθεση και η αλλοίωση συνεπάγονται κινδύνους για τη δημόσια υγεία ή την υγεία των ζώων.

29. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το άρθρο 14, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1069/2009 ενδέχεται να αντιτίθεται στη μεταγενέστερη τροποποίηση της αρχικής κατάταξης, κατόπιν αποσύνθεσης ή αλλοίωσης των σχετικών υλικών. Συγκεκριμένα, κατά το εν λόγω δικαστήριο, από τη διάταξη αυτή μπορεί να συναχθεί ότι η αποσύνθεση και η αλλοίωση δεν επηρεάζουν, κατ' αρχήν, την *κατάταξη*, αλλά μόνον τη *χρήση* των υλικών της κατηγορίας 3. Όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, μολονότι αποκλείεται η χρήση των υλικών αυτών για την παραγωγή ζωοτροφών βάσει του άρθρου 14, στοιχείο δ′, του κανονισμού αυτού, τα υλικά αυτά θα μπορούσαν, αντιθέτως, να χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς, για παράδειγμα με την αξιοποίησή τους («ανάκτηση») μέσω συναποτέφρωσης, σύμφωνα με το άρθρο 14, στοιχείο β′, του εν λόγω κανονισμού.

30. Επίσης, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία του άρθρου 9, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1069/2009. Συγκεκριμένα, βάσει της διάταξης αυτής, τα υλικά που έχουν κριθεί ακατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο λόγω της παρουσίας ξένων σωμάτων πρέπει να κατατάσσονται στην κατηγορία 2. Ωστόσο, από το παράρτημα IV, κεφάλαιο I, τμήμα 4, σημείο 3, του κανονισμού 142/2011 συνάγεται ότι η παρουσία ξένων σωμάτων δεν αρκεί για την κατάταξη στην κατηγορία 2 όταν αυτά μπορούν να απομακρυνθούν μέσω εγκαταστάσεων που καθιστούν δυνατό τον έλεγχό τους, σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στις μονάδες μεταποίησης των υλικών της κατηγορίας 3. Επιπροσθέτως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η αποτροπή του κινδύνου παρουσίας ξένων σωμάτων είναι κρίσιμο στοιχείο όταν τα υλικά της κατηγορίας 3 δεν προορίζονται για μεταποίηση σε ζωοτροφή, αλλά για αποτέφρωση ή για χρησιμοποίηση στην παραγωγή βιοκαυσίμου.

31. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgericht Gera (διοικητικό πρωτοδικείο της Gera) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 10, στοιχείο α′, του [κανονισμού 1069/2009] την έννοια ότι η ευνοϊκότερη αρχική κατάταξη υλικών ως υλικών της κατηγορίας 3 παύει να ισχύει όταν λόγω αποσύνθεσης ή αλλοίωσης αυτά καθίστανται ακατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο;

2) Έχει το άρθρο 10, στοιχείο στ′, του [κανονισμού 1069/2009] την έννοια ότι η ευνοϊκότερη αρχική κατάταξη ως υλικών της κατηγορίας 3 προϊόντων ζωικής προέλευσης ή τροφίμων που περιέχουν προϊόντα ζωικής προέλευσης παύει να ισχύει όταν λόγω μεταγενέστερων διαδικασιών αποσύνθεσης ή αλλοίωσής τους προκύπτει κίνδυνος για τη δημόσια υγεία ή την υγεία των ζώων;

3) Πρέπει η ρύθμιση του άρθρου 9, στοιχείο δ′, του [κανονισμού 1069/2009] να ερμηνευθεί στενά υπό την έννοια ότι υλικά αναμεμειγμένα με ξένα σώματα όπως τα πριονίδια πρέπει να κατατάσσονται ως υλικά της κατηγορίας 2 μόνον όταν πρόκειται για υλικά που θα μεταποιηθούν και προορίζονται για ζωοτροφή;»

32. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, με ημερομηνία 14 Νοεμβρίου 2019, πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 18 Νοεμβρίου 2019.

33. Η Landkreis Greiz και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις. Οι τελευταίες, καθώς και η Toropet, απάντησαν επίσης εγγράφως στις ερωτήσεις που έθεσε το Δικαστήριο στις 2 Δεκεμβρίου 2020.

## IV. Ανάλυση

34. Με τα εν λόγω τρία προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν υλικά που είχαν αρχικά καταταχθεί ως υλικά της κατηγορίας 3 κατά την έννοια του άρθρου 10, στοιχεία α′ και στ′, του κανονισμού 1069/2009 παύουν πλέον να τυγχάνουν της εν λόγω ευνοϊκότερης κατάταξης κατόπιν αποσύνθεσης ή αλλοίωσης (πρώτο και δεύτερο προδικαστικό ερώτημα) ή ανάμειξής τους με ξένα σώματα (τρίτο προδικαστικό ερώτημα) και, επομένως, πρέπει να καταταχθούν εκ νέου σε χαμηλότερη κατηγορία.

35. Επισημαίνεται ότι η αρχική κατάταξη, δηλαδή ήδη από τη χρονική στιγμή της συλλογής, των επίμαχων στην κύρια δίκη ζωικών υποπροϊόντων στην κατηγορία 3, δεν αμφισβητείται. Αντιθέτως, τίθεται το ζήτημα αν υφίσταται υποχρέωση εκ νέου κατάταξης των εν λόγω ζωικών υποπροϊόντων, τα οποία, *σε μεταγενέστερο στάδιο του κύκλου της ζωής τους*, εμφανίζουν ελαττώματα όπως μύκητες, σήψη ή ξένα σώματα [8].

36. Μολονότι η Toropet υποστηρίζει ότι η κατάταξη των ζωικών υποπροϊόντων που εμπίπτουν στο άρθρο 10, στοιχεία α′ και στ′, του κανονισμού 1069/2009 και παρουσιάζουν τα εν λόγω ελαττώματα πρέπει να διατηρηθεί στην κατηγορία 3, η Landkreis Greiz και η Επιτροπή εκτιμούν, αντιθέτως, ότι η εκ νέου κατάταξη των εν λόγω ζωικών υποπροϊόντων στην κατηγορία 2 είναι υποχρεωτική.

37. Στις παρούσες προτάσεις, θα διατυπώσω, πρώτον, ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με την ειδική περίπτωση μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων με ξένα σώματα (τμήμα Α), στη συνέχεια, θα εξηγήσω τους λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη μου, υφίσταται υποχρέωση εκ νέου κατάταξης στην κατηγορία 2 υλικών όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη όταν αυτά δεν ανταποκρίνονται πλέον στο επίπεδο κινδύνου που αντιστοιχεί στην αρχική κατάταξή τους (τμήμα Β), στηριζόμενος σε ανάλυση των ακόλουθων διατάξεων του κανονισμού 1069/2009, ήτοι των άρθρων 7 έως 10 εξεταζόμενων συνολικά, του άρθρου 9, στοιχείο η′, του άρθρου 10, στοιχεία α′ και στ′, του άρθρου 4, παράγραφος 2, και του άρθρου 14, στοιχείο δ′.

### *A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις: επί της εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009 στα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με ξένα σώματα*

38. Εισαγωγικά, θεωρώ χρήσιμο να παρατεθούν όσα έγιναν δεκτά με την πρόσφατη απόφαση P. F. Kamstra Recycling κ.λπ. [9] προτού προχωρήσω στην εφαρμογή της απόφασης αυτής όσον αφορά τη φύση των ξένων σωμάτων και την επίδρασή τους στην κατάταξη των ζωικών υποπροϊόντων με τα οποία έχουν αναμειχθεί.

[8] Συμπληρωματικά, παρατηρώ ότι, πέραν των επίμαχων στην κύρια δίκη αλλοιώσεων, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι μέρος των υλικών της κατηγορίας 3 που ελέγχθηκαν περιείχαν υλικά της κατηγορίας 2 κατά την έννοια του άρθρου 9, στοιχείο α′, του κανονισμού 1069/2009. Το εν λόγω είδος ανάμειξης (υλικά της κατηγορίας 2 και της κατηγορίας 3) υπάγεται ρητά στο σύστημα που διέπει την αυστηρότερη κατηγορία, δηλαδή την κατηγορία 2, βάσει του άρθρου 9, στοιχείο ζ′, του κανονισμού αυτού.

[9] Απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2020 (C-21/19 έως C-23/19, στο εξής: απόφαση Kamstra Recycling, EU:C:2020:636).

39. Υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο των υποθέσεων επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση αυτή, επίμαχα ήταν μείγματα ζωικών υποπροϊόντων που ενέπιπταν στην κατηγορία 3 κατά την έννοια του άρθρου 10 του κανονισμού 1069/2009 με μη επικίνδυνα απόβλητα υπό την έννοια του κανονισμού (ΕΚ) 1013/2006[10]. Το ζήτημα αφορούσε το αν η μεταφορά των μειγμάτων αυτών ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009 ή του κανονισμού 1013/2006.

40. Το Δικαστήριο έκρινε, κατόπιν ανάλυσης των προπαρασκευαστικών εργασιών του κανονισμού 1069/2009, του σκοπού που αυτός επιδιώκει, καθώς και της οικονομίας των διατάξεών του, ότι τα εν λόγω μείγματα και, ως εκ τούτου, η μεταφορά τους ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού[11].

41. Επισημαίνω ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι ο κανονισμός 1069/2009 καλύπτει τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων με μη επικίνδυνα απόβλητα, αλλά δεν αποφάνθηκε επί των ειδών των *μη επικίνδυνων* αποβλήτων τα οποία επιτρέπεται να αναμειχθούν με ζωικά υποπροϊόντα ούτε επί της κατηγορίας υλικών στην οποία τα επίμαχα μείγματα μπορούν να καταταχθούν.

42. Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι το επίμαχο στη διαφορά της κύριας δίκης μείγμα περιέχει ξένα σώματα τα οποία, λαμβανομένης υπόψη της φύσης τους[12], κρίθηκαν ως μη επικίνδυνα απόβλητα υπό την έννοια του κανονισμού 1013/2006.

43. Επομένως, το μείγμα αυτό εμπίπτει, κατ' αρχήν[13], υπό το πρίσμα της απόφασης Kamstra Recycling, στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009.

44. Ωστόσο, θα ήθελα να επισημάνω δύο ζητήματα.

45. Πρώτον, πρέπει να ληφθεί ως δεδομένο ότι τα μη επικίνδυνα απόβλητα της κύριας δίκης, ειδικότερα τα κομμάτια γύψου, δεν αποτελούν ξένα σώματα τα οποία μπορούν να αφαιρεθούν ευχερώς, όπως τα υλικά συσκευασίας ή τα μεταλλικά τεμάχια κατά την έννοια του παραρτήματος IV, κεφάλαιο I, τμήμα 4, σημείο 3, του κανονισμού 142/2011[14].

46. Δεύτερον, πρέπει να τονίσω ότι, μολονότι κάθε μείγμα ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3 με μη επικίνδυνα απόβλητα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009, τίθεται το ζήτημα αν ένα τέτοιο μείγμα πρέπει να καταταχθεί εκ νέου σε χαμηλότερη κατηγορία, τουλάχιστον όσον αφορά ορισμένες περιπτώσεις, υπό το πρίσμα των διατάξεων του κανονισμού αυτού. Το ζήτημα αυτό, το οποίο δεν εξετάστηκε στο πλαίσιο της απόφασης Kamstra Recycling[15], βρίσκεται στο επίκεντρο της υπό κρίση υπόθεσης.

[10] Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων (ΕΕ 2006, L 190, σ. 1).

[11] Βλ. απόφαση Kamstra Recycling (σκέψεις 52, 53 και 55).

[12] Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε η Landkreis Greiz στο αιτούν δικαστήριο, τα εν λόγω ξένα σώματα συνίστανται σε υπολείμματα γύψου ή υλικών τοιχοποιίας, τεμαχισμένα πλαστικά εξαρτήματα και υπολείμματα ξύλου. Από την απάντηση της Toropet στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου συνάγεται ότι ορισμένα από τα ξένα σώματα, πλην των υπολειμμάτων γύψου, αποτελούνταν από λεπτά κομμάτια τεμαχισμένων οστών ζώων τα οποία είχαν υπεισέλθει εξ αρχής στα υλικά αυτά.

[13] Η μοναδική εξαίρεση που έχει προσδιοριστεί αφορά ζωικά υποπροϊόντα τα οποία έχουν αναμειχθεί με επικίνδυνα απόβλητα ή έχουν μολυνθεί από τέτοια απόβλητα (βλ. απόφαση Kamstra Recycling, σκέψη 50).

[14] Το παράρτημα IV του κανονισμού 142/2011 έχει εφαρμογή στις μονάδες μεταποίησης υλικών της κατηγορίας 3, των οποίων η κατάταξη, κατ' αρχήν, δεν τροποποιείται μετά την εξαγωγή των ξένων σωμάτων, όπως ρινικών κρίκων και αναγνωριστικών ενωτίων. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή, δεν τίθεται το ζήτημα της ύπαρξης υποχρέωσης εκ νέου κατάταξης.

[15] Βεβαίως, το ζήτημα αυτό εξετάστηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση· εντούτοις, δεδομένου ότι το κύριο ζήτημα αφορούσε τη σχέση μεταξύ του κανονισμού 1069/2009 και του κανονισμού 1013/2006, το Δικαστήριο επισήμανε στη σκέψη 44 της απόφασης Kamstra Recycling, ότι, «για την ερμηνεία […] και, κατά συνέπεια, για την εφαρμογή του κανονισμού 1069/2009, δεν έχει σημασία αν το οικείο υλικό εμπίπτει στην κατηγορία 1, στην κατηγορία 2 ή στην κατηγορία 3».

### *Β. Επί της υποχρέωσης εκ νέου κατάταξης σε χαμηλότερη κατηγορία των υλικών της κατηγορίας 3 τα οποία έχουν «μολυνθεί» από μύκητες, σήψη ή ξένα σώματα*

47. Εισαγωγικά, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο κανονισμός 1069/2009 δεν περιέχει ρητή διάταξη που αφορά την «εκ νέου κατάταξη» σε χαμηλότερη κατηγορία υλικών τα οποία έχουν αρχικά καταταχθεί στην κατηγορία 3.

48. Όπως θα εξηγήσω στη συνέχεια των παρουσών προτάσεων, η υποχρέωση εκ νέου κατάταξης την οποία προτείνω υπακούει στην εγγενή λογική της κατάταξης των υλικών κατηγορίας 3, η οποία εξαρτάται από τον κίνδυνο για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων τον οποίο ενέχουν τα ξένα σώματα και η αλλοίωση από μούχλα και σήψη των συγκεκριμένων ζωικών υποπροϊόντων. Επίσης, θα εξηγήσω ότι η εν λόγω εκτίμηση του κινδύνου έχει εφαρμογή σε κάθε στάδιο της ζωής ενός ζωικού υποπροϊόντος.

#### *1. Επί της κατάταξης των υλικών σε κατηγορίες ανάλογα με το επίπεδο του κινδύνου που ενέχουν (άρθρα 7 έως 10 του κανονισμού 1069/2009)*

49. Το τμήμα 4 του τίτλου Ι, κεφάλαιο 1, του κανονισμού 1069/2009, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 7 έως 10, έχει ως αντικείμενο την κατάταξη των ζωικών υποπροϊόντων και των παράγωγων προϊόντων.

50. Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού το οποίο ρυθμίζει την κατάταξη των ζωικών υποπροϊόντων, τα εν λόγω υποπροϊόντα κατατάσσονται σε ειδικές κατηγορίες ανάλογα με το επίπεδο κινδύνου που παρουσιάζουν για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων.

51. Η διάταξη αυτή καθορίζει δύο κρίσιμα δεδομένα τα οποία συνδέονται μεταξύ τους στο πλαίσιο της κατάταξης: τις συγκεκριμένες κατηγορίες και το επίπεδο του κινδύνου.

52. Όσον αφορά την κατάταξη, τα ζωικά υποπροϊόντα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009 κατατάσσονται σε μία από τις τρεις κατηγορίες που προβλέπονται από τα άρθρα 8, 9 και 10 του ίδιου κανονισμού[16] οι οποίες καλύπτουν, αντίστοιχα, τα υλικά των κατηγοριών 1, 2, και 3. Παρέκκλιση από την κατάταξη αυτή δεν χωρεί, δεδομένου ότι τα ζωικά υποπροϊόντα πρέπει υποχρεωτικά να υπάγονται σε μία από τις εν λόγω τρεις κατηγορίες[17].

53. Όσον αφορά το επίπεδο του κινδύνου, τούτο συνιστά το μοναδικό κριτήριο διαφοροποίησης των τριών κατηγοριών, υπό την έννοια ότι τα υλικά της κατηγορίας 3 έχουν κριθεί ως υλικά χαμηλού κινδύνου[18], ενώ τα υλικά της κατηγορίας 1 και 2 είναι υλικά υψηλού κινδύνου για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων, τα δε υλικά της κατηγορίας 1 είναι αυτά που ενέχουν τον υψηλότερο κίνδυνο[19]. Βάσει ακριβώς της εκτίμησης αυτών των κινδύνων ο νομοθέτης κατήρτισε έναν λεπτομερή κατάλογο υλικών που περιλαμβάνονται σε κάθε κατηγορία.

[16] Η κατάταξη αυτή σε κατηγορίες περιλαμβάνεται στις υποχρεώσεις που υπέχουν οι υπεύθυνοι των επιχειρήσεων οι οποίοι συλλέγουν και ταυτοποιούν τα ζωικά υποπροϊόντα «υπό συνθήκες οι οποίες αποκλείουν τυχόν κινδύνους που ενδέχεται να παρουσιαστούν για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων» κατά το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού 1069/2009.

[17] Βλ., επίσης, σημείο 57, τελευταίο εδάφιο, των παρουσών προτάσεων.

[18] Πρβλ. απόφαση της 23ης Μαΐου 2019, ReFood (C-634/17, EU:C:2019:443, σκέψη 50), η οποία χαρακτηρίζει τα υλικά της κατηγορίας 3 ως ενέχοντα «μικρότερ[ο] βαθμ[ό] επικινδυνότητας».

[19] Βλ. υποσημείωση 3 των παρουσών προτάσεων. Προσθέτω ότι οι αιτιολογικές σκέψεις 8 και 29 του κανονισμού 1069/2009 μνημονεύουν την κατάταξη ανάλογα με τον «βαθμό κινδύνου».

54. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το εν λόγω επίπεδο κινδύνου από το οποίο συναρτάται η κατάταξη στις κατηγορίες 1, 2, ή 3 συνιστά επίσης το κρίσιμο κριτήριο για την τελική χρήση των ζωικών υποπροϊόντων. Πράγματι, ο κανονισμός 1069/2009 προέβλεψε στα άρθρα 12, 13, και 14, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα της αιτιολογικής του σκέψης 38, *ενδεχόμενες* χρήσεις και δυνατότητες απορρίψεως *για κάθε κατηγορία* υλικών καθώς και κανόνες που διέπουν καθεμία από τις κατηγορίες αυτές προκειμένου το εν λόγω επίπεδο του κινδύνου να μειωθεί στο ελάχιστο.

55. Αληθεύει ότι οι δυνατότητες χρήσης και απόρριψης που υφίστανται όσον αφορά μια κατηγορία υψηλού κινδύνου εκτείνονται και στα υλικά χαμηλού κινδύνου[20]. Εντούτοις, οι εν λόγω τρόποι χρήσης και απόρριψης διέπονται από διαφορετικούς κανόνες, ενίοτε μάλιστα δεσμευτικότερους σε συνάρτηση με την κατηγορία στην οποία έχουν καταταχθεί τα υλικά[21].

56. Η εν λόγω κατάταξη ανάλογα με τον κίνδυνο δικαιολογείται και με βάση την αιτιολογική σκέψη 29 του κανονισμού 1069/2009, κατά την οποία τα ζωικά υποπροϊόντα που έχουν κριθεί ως υψηλού κινδύνου δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται εντός της τροφικής αλυσίδας των ζώων, ενώ η χρήση υλικών χαμηλού κινδύνου πρέπει να επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις.

57. Συναφώς, διαπιστώνω ότι η απαρίθμηση των υλικών της κατηγορίας 1 και 3 είναι εξαντλητική[22]. Επομένως, η απαρίθμηση αυτή πρέπει να ερμηνεύεται στενά στο μέτρο που αφενός, περιλαμβάνει μόνον τα υλικά τα οποία μνημονεύονται ρητά και, αφετέρου, τα υλικά αυτά πρέπει να ανταποκρίνονται, όπως διευκρίνισα ανωτέρω, στο επίπεδο κινδύνου που αντιστοιχεί στη συγκεκριμένη κατηγορία. Η εν λόγω εξαντλητική απαρίθμηση μπορεί να συναχθεί από την ύπαρξη επιμέρους κατηγορίας για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 9, στοιχείο η′, του κανονισμού 1069/2009, η οποία καλύπτει, στο πλαίσιο της κατηγορίας 2, τα υλικά που δεν εμπίπτουν ούτε στην κατηγορία 1 ούτε στην κατηγορία 3.

58. Πάντως, υφίστανται περιπτώσεις στις οποίες ελαττώματα όπως αυτά που σχετίζονται με την παρουσία μούχλας, σήψης ή ξένων σωμάτων[23] ενδέχεται να μεταβάλουν το επίπεδο του κινδύνου που ενέχουν τα υλικά τα οποία έχουν αλλοιώσει[24]. Όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο, φρονώ ότι μια *μεταβολή του επιπέδου κινδύνου* συνεπάγεται *τροποποίηση της κατάταξης*.

[20] Πρβλ. τελευταία περίοδο της αιτιολογικής σκέψης 38 του κανονισμού 1069/2009. Εξ αντιδιαστολής, τούτο σημαίνει, κατ' εμέ, ότι οι χρήσεις που προβλέπονται ειδικά όσον αφορά την κατηγορία χαμηλού κινδύνου, δηλαδή την κατηγορία 3, όπως αυτές που εκτίθενται στο άρθρο 14, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1069/2009, δεν μπορούν να τύχουν εφαρμογής στις κατηγορίες υψηλού κινδύνου, δηλαδή τις κατηγορίες 1 και 2.

[21] Βλ., για παράδειγμα, τη μετατροπή των ζωικών υποπροϊόντων σε λίπασμα ή βιοαέριο η οποία συνιστά ενδεχόμενη χρήση είτε των υλικών της κατηγορίας 2 είτε των υλικών της κατηγορίας 3. Ωστόσο, οι κανόνες που διέπουν τη χρήση αυτή στην κατηγορία 2 είναι δεσμευτικότεροι από εκείνους της κατηγορίας 3 επειδή τα υλικά πρέπει να υποβληθούν σε αποστείρωση υπό πίεση πριν μεταποιηθούν στο πλαίσιο της χρήσης αυτής.

[22] Πρέπει επίσης να διευκρινιστεί ότι το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 1069/2009 προβλέπει ότι η απαρίθμηση των υλικών της κατηγορίας 1, 2 και 3 μπορεί να τροποποιείται κατόπιν εκτίμησης του βαθμού επικινδυνότητας λαμβανομένης υπόψη της προόδου της επιστήμης.

[23] Επισημαίνω ότι απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει αν τα επίμαχα ζωικά υποπροϊόντα έχουν πράγματι αλλοιωθεί λόγω παρουσίας μούχλας, σήψης και ξένων σωμάτων όπως είναι τα κομμάτια γύψου ή τα πριονίδια.

[24] Θα ήθελα να τονίσω ότι η ύπαρξη μούχλας δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκην τέτοια μεταβολή, εντούτοις, είναι αναγκαίο η μούχλα αυτή να ενέχει «απαράδεκτο» κίνδυνο για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων, όπως θα εκθέσω στο σημείο 70 των παρουσών προτάσεων.

59. Συνεπώς, στο πλαίσιο διαφοράς όπως αυτής της κύριας δίκης, πρέπει να διευκρινιστεί το ζήτημα αν ξένα σώματα, όπως κομμάτια γύψου ή πριονίδια, καθώς και η ύπαρξη μυκήτων και σήψης, μπορούν να μεταβάλουν το επίπεδο του κινδύνου που ενέχουν υλικά τα οποία έχουν καταταχθεί αρχικά ως υλικά της κατηγορίας 3, κατά την έννοια του άρθρου 10, στοιχεία α′ και στ′, του κανονισμού 1069/2009 [25].

60. Στην περίπτωση που τα υλικά αυτά δεν μπορούν πλέον να καταταχθούν στην κατηγορία 3 στην οποία είχαν αρχικά υπαχθεί διότι ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο και δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις που πρέπει να ικανοποιούνται στο πλαίσιο της κατηγορίας αυτής, θα πρέπει να αναζητηθεί μια κατηγορία η οποία να καλύπτει τα εν λόγω υλικά που έχουν «μολυνθεί». Όπως θα αναλύσω στην ακόλουθη επιμέρους ενότητα, η κατηγορία αυτή δεν είναι άλλη από την κατηγορία 2, η οποία απορρέει πρωτίστως από την επιμέρους κατηγορία του άρθρου 9, στοιχείο η′, του κανονισμού 1069/2009 και η οποία προορίζεται να περιλάβει κάθε υλικό μη υπαγόμενο στις λοιπές προβλεπόμενες κατηγορίες.

*2. Επί της ύπαρξης μιας επιμέρους κατηγορίας περιλαμβάνουσας κάθε υλικό μη υπαγόμενο στις λοιπές κατηγορίες (άρθρο 9, στοιχείο η′, του κανονισμού 1069/2009)*

61. Όπως επισήμανα στο σημείο 57 των παρουσών προτάσεων, αντιθέτως προς τα άρθρα 8 και 10 του κανονισμού 1069/2009 στα οποία γίνεται εξαντλητική απαρίθμηση των υλικών των κατηγοριών, αντίστοιχα, 1 και 3, το άρθρο 9 του κανονισμού αυτού περιέχει ενδεικτικό κατάλογο των υλικών της κατηγορίας 2 λόγω της διάταξης υπό στοιχείο η′. Η εν λόγω επιμέρους κατηγορία εξ ορισμού περιλαμβάνει, σύμφωνα με το γράμμα του εν λόγω στοιχείου, τα ζωικά υποπροϊόντα πλην των υλικών που εμπίπτουν στις κατηγορίες 1 ή 3.

62. Επιπλέον, για λόγους προφύλαξης, όπως προκύπτει από την τελευταία περίοδο της αιτιολογικής σκέψης 35 του κανονισμού 1069/2009, η ως άνω καλύπτουσα τα μη υπαγόμενα στις λοιπές κατηγορίες υλικά κατάταξη πρέπει να ισχύσει όσον αφορά «οποιαδήποτε άλλα ζωικά υποπροϊόντα δεν έχουν καταταχθεί σε κάποια από τις τρεις κατηγορίες». Το άρθρο 9, στοιχείο η′, του κανονισμού αυτού, υπό το πρίσμα της φράσης αυτής, πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο ευρύ, υπό την έννοια ότι καλύπτει κάθε ζωικό υποπροϊόν το οποίο δεν έτυχε ειδικής κατάταξης [26].

63. Συγκεκριμένα, η ύπαρξη επιμέρους κατηγορίας περιλαμβάνουσας τα μη υπαγόμενα στις λοιπές κατηγορίες υλικά εκφράζει, κατ' εμέ, την πρόθεση του νομοθέτη να διασφαλίσει ότι κανένα ζωικό υποπροϊόν δεν θα βρεθεί σε «νομικό κενό» όσον αφορά την κατάταξή του, με αποτέλεσμα υλικά που έχουν αρχικά καταταχθεί στην κατηγορία 3, τα οποία δεν περιέχουν υλικά της κατηγορίας 1 και τα οποία δεν μπορούν ή δεν μπορούν πλέον να καταταχθούν ως υλικά της κατηγορίας 3 λόγω του επιπέδου κινδύνου που ενέχουν, να κατατάσσονται αυτόματα ως υλικά της κατηγορίας 2 κατά την έννοια του άρθρου 9, στοιχείο η′ του κανονισμού 1069/2009, *κατηγορίας περιλαμβάνουσας τα μη υπαγόμενα στις λοιπές κατηγορίες υλικά*.

[25] Οι απαιτήσεις που αφορούν το επίπεδο κινδύνου παρουσιάζουν διαφορές στο πλαίσιο της ίδιας κατηγορίας. Θα αναλύσω τους λεπτομερείς κανόνες για την εκτίμηση του κινδύνου και τις απαιτήσεις που αφορούν τα υλικά της κατηγορίας 3, μεταξύ άλλων εκείνα τα οποία διαλαμβάνονται στο άρθρο 10, στοιχεία α′ και στ′, του κανονισμού 1069/2009 και τα οποία συνιστούν το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, στην επιμέρους ενότητα 3 των παρουσών προτάσεων.

[26] Πρβλ. πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό υγειονομικών κανόνων σχετικά με τα ζωικά υποπροϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, υποβληθείσα στις 10 Ιουνίου 2008 [COM(2008) 345 τελικό, στο εξής: πρόταση κανονισμού 1069/2009, σημείο 6, στοιχείο ii, της αιτιολογικής έκθεσης].

64. Επομένως, η εν λόγω διάταξη πρέπει να έχει εφαρμογή σε ζωικά υποπροϊόντα της κατηγορίας 3, τα οποία έχουν αλλοιωθεί λόγω μυκήτων, σήψης ή ξένων σωμάτων και τα οποία, μολονότι δεν περιέχουν υλικά της κατηγορίας 1, ενέχουν εξαιρετικά υψηλό επίπεδο κινδύνου ώστε να μην μπορούν να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των υλικών της κατηγορίας 3[27].

65. Ποιες είναι, λοιπόν, οι απαιτήσεις που αφορούν τα υλικά της κατηγορίας 3 τα οποία διαλαμβάνονται στο άρθρο 10, στοιχεία α′ και στ′, του κανονισμού 1069/2009 και των οποίων η μη τήρηση έχει ως αποτέλεσμα την εν λόγω δυσμενέστερη κατάταξη στην κατηγορία 2, που περιλαμβάνει τα μη υπαγόμενα στις λοιπές κατηγορίες υλικά;

*3. Επί του κρίσιμου επιπέδου κινδύνου βάσει των υγειονομικών απαιτήσεων του άρθρου 10, στοιχεία α′ και στ′, του κανονισμού 1069/2009*

66. Στο άρθρο 10 του κανονισμού 1069/2009 γίνεται εξαντλητική απαρίθμηση των υλικών που εμπίπτουν στην κατηγορία 3[28]. Από την απαρίθμηση αυτή προκύπτει ότι τα υλικά της κατηγορίας αυτής περιλαμβάνουν μόνο ζωικά υποπροϊόντα τα οποία προέρχονται από υγιή ζώα που κρίθηκαν κατάλληλα για σφαγή ύστερα από επιθεώρηση πριν από τη σφαγή ή, τουλάχιστον, ζωικά υποπροϊόντα τα οποία δεν είναι φορείς ασθενειών μεταδοτικών στον άνθρωπο ή στα ζώα[29]. Μόνον αυτά τα υλικά μπορούν να μεταποιηθούν για την παραγωγή ζωοτροφών[30].

67. Το άρθρο 10, στοιχείο α′, του ως άνω κανονισμού ορίζει ότι στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν τα σφάγια και μέρη σφαγέντων ζώων, τα οποία είναι κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο αλλά δεν προορίζονται για τέτοια κατανάλωση για εμπορικούς λόγους. Συνεπώς, το κρίσιμο επίπεδο κινδύνου των υλικών αυτών στηρίζεται στην απαίτηση *καταλληλότητας για κατανάλωση από τον άνθρωπο*[31].

[27] Επ' αυτού, εκτιμώ ότι είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι το σημείο 64 των παρουσών προτάσεων αποτελεί παραλλαγή των εκτιμήσεων στο σημείο 97, ιδίως στην τελευταία περίοδο, των προτάσεών μου στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις P. F. Kamstra Recycling κ.λπ. (C-21/19 έως C-23/19, EU:C:2020:226), υπό την έννοια ότι, όταν μια μεταβολή των επίμαχων υποπροϊόντων αυξάνει το επίπεδο κινδύνου τους, εφαρμόζεται η κατάταξη στην κατηγορία 2, ή ακόμη και στην κατηγορία 1. Εντούτοις, κατά τη γνώμη μου και αντιθέτως προς όσα φαίνεται να προκρίνει η Επιτροπή, κάθε μείγμα ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3 με μη επικίνδυνα απόβλητα δεν πρέπει να κατατάσσεται αυτόματα στην κατηγορία 2. Πρέπει πάντα να εξετάζεται το επίπεδο κινδύνου που ενέχει το μείγμα με μη επικίνδυνα απόβλητα. Φρονώ ότι ο κανονισμός 1069/2009 δεν αποτρέπει το ενδεχόμενο ορισμένα μείγματα που προέρχονται, για παράδειγμα, από προϊόντα των σούπερ μάρκετ τα οποία δεν πωλήθηκαν για άλλους λόγους πλην των λόγων δημόσιας υγείας και περιέχουν ζωικά υποπροϊόντα της κατηγορίας 3, όπως σκαφίδια κρεάτων ή γιαούρτια αναμεμειγμένα με φρούτα ή λαχανικά, να εξακολουθούν να κατατάσσονται στην κατηγορία 3 εφόσον δεν ενέχουν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων.

[28] Βλ. σημείο 57 των παρουσών προτάσεων.

[29] Στις δεκαέξι επιμέρους κατηγορίες του άρθρου 10, στοιχεία α′ έως ιστ′, του κανονισμού 1069/2009 μνημονεύονται, μεταξύ άλλων, ζώα «κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο», προϊόντα ή υποπροϊόντα που δεν εμφανίζουν «κανένα σημείο ασθένειας η οποία είναι δυνατόν να μεταδοθεί» ή «κινδύνους για τη δημόσια υγεία ή την υγεία των ζώων».

[30] Κατά παρέκκλιση, το άρθρο 18, παράγραφος 1, του κανονισμού 1069/2009 προβλέπει τη χρήση υλικών της κατηγορίας 2 για τη σίτιση ορισμένων ζώων, υπό όρους που διασφαλίζουν τον έλεγχο των κινδύνων για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων.

[31] Συναφώς, το επιχείρημα της Toropet το οποίο παρατίθεται στο σημείο 24 των παρουσών προτάσεων είναι αλυσιτελές. Πράγματι, κατά τον ορισμό των «ζωικών υποπροϊόντων» του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1069/2009, όλα τα ζωικά υποπροϊόντα δεν προορίζονται, εν τέλει, για κατανάλωση από τον άνθρωπο. Αντιθέτως, το κριτήριο του «κατάλληλου για κατανάλωση από τον άνθρωπο» είναι κρίσιμο για την κατάταξη των ζωικών υποπροϊόντων στην κατηγορία 3 και εμπίπτει στο άρθρο 10, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού.

68. Το άρθρο 10, στοιχείο στ′, του εν λόγω κανονισμού αφορά τα προϊόντα ζωικής προέλευσης που δεν προορίζονται πλέον για κατανάλωση από τον άνθρωπο είτε για εμπορικούς λόγους είτε λόγω ελαττωμάτων τα οποία δεν συνεπάγονται *κινδύνους για τη δημόσια υγεία ή την υγεία των ζώων* [32].

69. Από τον κανονισμό 178/2002 μπορούν να αντληθούν ορισμένα στοιχεία για τον προσδιορισμό του «κατάλληλου για κατανάλωση από τον άνθρωπο» χαρακτήρα όσον αφορά τα τρόφιμα. Πράγματι, το άρθρο 14, παράγραφος 5, του κανονισμού αυτού προβλέπει ότι τρόφιμο ακατάλληλο για κατανάλωση από τον άνθρωπο «δεν μπορεί να γίνει δεκτό» για τέτοια κατανάλωση λόγω μόλυνσης προερχόμενης είτε από ξένες ουσίες είτε από άλλον παράγοντα ή λόγω σήψης, αλλοίωσης ή αποσύνθεσης.

70. Το επίθετο «απαράδεκτος», το οποίο χρησιμοποιείται στο άρθρο 14, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1069/2009 για να χαρακτηρίσει το επίπεδο κινδύνου για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων των υλικών της κατηγορίας 3 τα οποία προορίζονται για χρήση στην παρασκευή ζωοτροφών ή οργανικών λιπασμάτων ή βελτιωτικών εδάφους και έχουν μεταβληθεί λόγω αποσύνθεσης ή αλλοίωσης, έχει την ίδια έννοια [33]. Ως εκ τούτου, μια μεταβολή των υλικών αυτών λόγω μούχλας ή σήψης, με αποτέλεσμα τα εν λόγω υλικά να μην είναι πλέον κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο και/ή να μην είναι απαλλαγμένα από κάθε κίνδυνο για τη δημόσια υγεία ή την υγεία των ζώων, συνεπάγεται ότι τα εν λόγω υποπροϊόντα τα οποία είχαν αρχικά καταταχθεί στην κατηγορία 3 δυνάμει του άρθρου 10, στοιχεία α′ και στ′, του κανονισμού 1069/2009 κατατάσσονται εκ νέου στην κατηγορία 2, κατά την έννοια του άρθρου 9, στοιχείο η′, του κανονισμού αυτού, εφόσον αυτά δεν περιέχουν υλικά της κατηγορίας 1.

71. Ως προς τον προβληματισμό που εξέθεσε το αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, σχετικά με το κατά πόσον, παρά την ύπαρξη ξένων σωμάτων η οποία καθιστά τα υλικά «ακατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο» κατά την έννοια του άρθρου 9, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1069/2009, τα επίμαχα υλικά εξακολουθούν, παρά ταύτα, να εμπίπτουν στην κατηγορία 3, είτε επειδή τα εν λόγω ξένα σώματα μπορούν να αφαιρεθούν ευχερώς είτε επειδή τα υλικά αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς εκτός της σίτισης των ζώων, με αποτέφρωση ή μεταποίησή τους σε βιοαέριο, θα εκθέσω τις ακόλουθες παρατηρήσεις.

72. Πρώτον, όπως επισήμανα στο σημείο 45 των παρουσών προτάσεων, στηρίζομαι στην παραδοχή ότι τα επίμαχα ξένα σώματα δεν μπορούν να αφαιρεθούν ευχερώς.

73. Δεύτερον, επισημαίνω ότι, βάσει των στοιχείων που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, δεν προκύπτει ότι η Landkreis Greiz και η Toropet επικαλέστηκαν το άρθρο 9, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1069/2009 ενώπιον του δικαστηρίου αυτού. Εντούτοις, φρονώ ότι η εν λόγω διάταξη που μνημονεύεται ρητά στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα είναι κρίσιμη.

[32] Αντιθέτως προς όσα προβλέπει το άρθρο 10, στοιχείο α′, του κανονισμού 1069/2009, τα εν λόγω υποπροϊόντα προορίζονταν αρχικά για κατανάλωση από τον άνθρωπο. Πρόκειται, μεταξύ άλλων, για παλαιά τρόφιμα, δηλαδή προϊόντα ζωικής προέλευσης *κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο* τα οποία, όμως, αποσύρθηκαν από την εμπορική διανομή διότι δεν ήταν δυνατή η εμπορική διάθεσή τους (για παράδειγμα, λόγω υπερβάσεως του χρόνου ανάλωσης που θεωρείται εξαιρετικά σύντομος, λόγω έλλειψης επισήμανσης ή ελαττώματος της συσκευασίας, ή ακόμη λόγω κακής εμφάνισης).

[33] Συναφώς, διευκρινίζω ότι το επίπεδο κινδύνου που ενέχουν ορισμένα υλικά για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων και το οποίο κρίνεται απαράδεκτο, όπως προβλέπεται στο άρθρο 14, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1069/2009, ενδέχεται να αποτελέσει αντικείμενο μέτρων εφαρμογής βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο ια′, του κανονισμού αυτού.

74. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση που ξένα σώματα όπως κομμάτια γύψου ή πριονίδια έχουν αλλοιώσει ζωικά υποπροϊόντα της κατηγορίας 3, εν προκειμένω υλικά που εμπίπτουν στο άρθρο 10, στοιχεία α′ και στ′, του κανονισμού 1069/2009, ώστε αυτά να καθίστανται πλέον *ακατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο*, είναι αδύνατον να εξακολουθήσει το μείγμα αυτό να εμπίπτει στην κατηγορία 3, μολονότι έχει τα ίδια χαρακτηριστικά και ενέχει το ίδιο επίπεδο κινδύνου με τα υλικά της κατηγορίας 2 τα οποία απαριθμούνται στο άρθρο 9, στοιχείο δ′, του κανονισμού αυτού. Επομένως, το μείγμα αυτό πρέπει να καταταχθεί στην εν λόγω κατηγορία 2, είτε βάσει του εν λόγω άρθρου 9, στοιχείο δ′, προκειμένου περί προϊόντων ζωικής προέλευσης όπως ορίζονται στη διάταξη αυτή, είτε, προκειμένου περί άλλων ζωικών υποπροϊόντων, βάσει του άρθρου 9, στοιχείο η′, του κανονισμού αυτού, διάταξης περιλαμβάνουσας τα μη υπαγόμενα στις λοιπές κατηγορίες υλικά.

75. Πρέπει να τονίσω ότι δεν συντρέχει λόγος διαφορετικής μεταχείρισης, αφενός, των υλικών των οποίων το επίπεδο κινδύνου έχει μεταβληθεί και αντιστοιχεί σε εκείνο της κατηγορίας 2 του κανονισμού 1069/2009 και, αφετέρου, των υλικών που είχαν αρχικά καταταχθεί στην κατηγορία αυτή [34]. Το ίδιο σκεπτικό ισχύει και ως προς τα υλικά τα οποία μεταγενέστερα υπέστησαν αποσύνθεση ή αλλοίωση και είχαν αρχικά καταταχθεί στην κατηγορία 2 κατά το άρθρο 9, στοιχείο η′, του κανονισμού αυτού.

76. Τρίτον, προσθέτω ότι το γεγονός ότι ο υπεύθυνος της επιχείρησης σκοπεύει να μεταβάλει τον αρχικό προορισμό των υλικών, προβαίνοντας στην απόρριψή τους ή τη μεταποίησή τους σε βιοαέριο αντί να τα μεταποιήσει σε ζωοτροφή, δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να εξακολουθούν να εμπίπτουν στην κατηγορία 3 υλικά τα οποία, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων που ενέχουν για την υγεία των ανθρώπων και των ζώων, πρέπει να καταταχθούν στην κατηγορία 2.

77. Κάθε αντίθετη ερμηνεία θα αντέβαινε τόσο προς την εγγενή λογική της κατάταξης που καθιέρωσε ο νομοθέτης στα άρθρα 8 έως 10 του κανονισμού 1069/2009, της οποίας μοναδικό κρίσιμο κριτήριο αποτελεί το επίπεδο του κινδύνου, όσο και προς έναν από τους κύριους σκοπούς του κανονισμού αυτού, δηλαδή τον έλεγχο των κινδύνων για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων, κατά την αιτιολογική σκέψη 11 του εν λόγω κανονισμού.

78. Η ερμηνεία που προτείνω επιρρωννύεται από το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1069/2009.

### *4. Επί της υποχρέωσης των υπευθύνων των επιχειρήσεων να διασφαλίζουν σε όλα τα στάδια τη διατήρηση της αρχικής κατάταξης (άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1069/2009)*

79. Το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1069/2009, προβλέπει ρητά την υποχρέωση όλων των υπευθύνων των επιχειρήσεων [35] να διασφαλίζουν ότι τα ζωικά υποπροϊόντα είναι σύμφωνα προς τους κανόνες του κανονισμού αυτού «σε όλα τα στάδια της συλλογής, μεταφοράς, χειρισμού, επεξεργασίας, μετασχηματισμού, μεταποίησης, αποθήκευσης, διάθεσης στην αγορά, διανομής, χρήσης και απόρριψης» των εν λόγω ζωικών υποπροϊόντων.

[34] Επιπλέον, σε περίπτωση που υλικά τα οποία, εν τέλει, είναι πανομοιότυπα ως προς τον κίνδυνο που ενέχουν, αλλά ελέγχονται σε διαφορετικά στάδια της αλυσίδας των ζωικών υποπροϊόντων, μπορούσαν να τύχουν διαφορετικής κατάταξης και να υπαχθούν, ως εκ τούτου, σε ευνοϊκότερο ή αυστηρότερο καθεστώς, τούτο θα συνεπαγόταν, de facto, διαφορετική μεταχείριση των οικονομικών φορέων στον τομέα των ζωικών υποπροϊόντων.

[35] Στο άρθρο 3, παράγραφος 11, του κανονισμού 1069/2009 ορίζονται ως «υπεύθυν[οι] επιχειρήσ[εων]» «τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν υπό τον έλεγχό τους ζωικά υποπροϊόντα ή παράγωγα προϊόντα τους, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορέων, των εμπόρων και των χρηστών».

80. Η κατάταξη ενός ζωικού υποπροϊόντος σε κατηγορία ισχύει, κατ' αρχήν, για όλες τις διαδικασίες στις οποίες υπόκειται το υποπροϊόν, από τη συλλογή του έως τη χρήση ή την απόρριψή του. Πράγματι, όπως επισήμανα στο σημείο 99 των προτάσεών μου στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις P. F. Kamstra Recycling κ.λπ.[36], ο κανονισμός 1069/2009 δεν προβλέπει διαφοροποιημένη κατάταξη ανάλογα με τη διαδικασία στην οποία υποβάλλονται τα υλικά. Ως εκ τούτου, η κατάταξη δεν μεταβάλλεται απλώς και μόνο για τον λόγο ότι τα εν λόγω ζωικά υποπροϊόντα βρίσκονται στο στάδιο της συλλογής, της μεταφοράς ή προορίζονται για απόρριψη ή ανάκτηση. Αντιθέτως, είναι δυνατόν να μεταβληθεί η κατάταξη σε περίπτωση που ο βαθμός κινδύνου για τη δημόσια υγεία ή την υγεία των ζώων αυξηθεί κατόπιν ορισμένων μεταβολών.

81. Συναφώς, τονίζω ότι, πρώτον, όπως επισήμανα και στο σημείο 99 των παρουσών προτάσεων, το μόνον κριτήριο το οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για την κατάταξη των ζωικών υποπροϊόντων είναι ο βαθμός κινδύνου. Η διαπίστωση αυτή στηρίζεται στην αιτιολογική σκέψη 29 και στο άρθρο 7 του κανονισμού 1069/2009[37].

82. Όπως συνάγεται από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού, όσον αφορά την κατάταξη των υλικών, ο υπεύθυνος επιχείρησης οφείλει να διασφαλίζει ότι, από τη συλλογή των ζωικών υποπροϊόντων στο σφαγείο έως τον τελικό προορισμό τους, δηλαδή έως την αξιοποίηση («ανάκτηση») ή την απόρριψή τους, η εν λόγω κατάταξη εξακολουθεί να ισχύει[38]. Η υποχρέωση αυτή έχει την έννοια ότι η διατήρηση της κατάταξης σε μια κατηγορία εξαρτάται από τη διατήρηση του επιπέδου κινδύνου με το οποίο αυτή συνδέεται.

83. Δεύτερον, το συμπέρασμα αυτό είναι σε θέση να διασφαλίσει την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 7, παράγραφος 1, και των άρθρων 8 έως 10 του κανονισμού 1069/2009 στα οποία απαριθμούνται τα υλικά προκειμένου περί της κατάταξής τους, ερμηνευομένων υπό το πρίσμα του σκοπού του εν λόγω κανονισμού.

84. Πράγματι, ο κανονισμός αυτός επιδιώκει, αφενός, να καθιερώσει ένα συνεκτικό και συνολικό πλαίσιο υγειονομικών κανόνων και, αφετέρου, να διασφαλίσει ότι οι κανόνες αυτοί τελούν σε αναλογία προς τους υγειονομικούς κινδύνους που ενέχει ο χειρισμός των εν λόγω υποπροϊόντων από υπεύθυνους επιχειρήσεων στα διάφορα στάδια της σχετικής αλυσίδας. Κατά τη γνώμη μου, οι ανωτέρω εκτιμήσεις που συνάγονται με σαφήνεια από τις αιτιολογικές σκέψεις 5 και 6 του ίδιου κανονισμού καθιστούν σαφές ότι ο βαθμός κινδύνου είναι κρίσιμο στοιχείο σε κάθε στάδιο.

85. Αφετέρου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο κανονισμός 1069/2009 προβλέπει ορισμένες υποχρεώσεις των υπευθύνων των επιχειρήσεων σε σχέση με την υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 2. Πράγματι, οι εν λόγω υπεύθυνοι οφείλουν, μεταξύ άλλων, να μεριμνούν ώστε οι μονάδες ή εγκαταστάσεις που τελούν υπό τον έλεγχό τους να τηρούν τους αυστηρούς γενικούς κανόνες υγιεινής προκειμένου να αποφεύγεται κάθε κίνδυνος μόλυνσης[39]. Ομοίως, τόσο

[36] C-21/19 έως C-23/19 (EU:C:2020:226).

[37] Βλ., επίσης, σημεία 50 και 56 των παρουσών προτάσεων.

[38] Πράγμα που σημαίνει ότι, κατ' αρχήν, η ζωή ενός ζωικού υποπροϊόντος η οποία αρχίζει με κατάταξη στην κατηγορία 3 πρέπει να ολοκληρωθεί στην κατηγορία αυτή αν τηρηθούν όλοι οι κανόνες του κανονισμού 1069/2009, μεταξύ άλλων εκείνοι που αφορούν τον κίνδυνο.

[39] Στο πλαίσιο αυτό, οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων οφείλουν να εφαρμόζουν κατάλληλα συστήματα καθαρισμού και απολύμανσης των περιεκτών και των οχημάτων τους και να διατηρούν σε καλή κατάσταση τις εγκαταστάσεις τους (βλ., ιδίως, άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχεία δ' και ε', του κανονισμού 1069/2009).

τα κράτη μέλη, μέσω επίσημων ελέγχων[40], όσο και ίδιοι οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων, με την εφαρμογή εσωτερικών ελέγχων στις εγκαταστάσεις τους[41], υπέχουν υποχρέωση επιτήρησης καθ' όλη τη διάρκεια της αλυσίδας διαδικασιών.

86. Οι εν λόγω διατάξεις προληπτικού χαρακτήρα αποσαφηνίζουν, σε μεγάλο βαθμό, τους λόγους για τους οποίους μεταβολές όπως οι επίμαχες στη διαφορά της κύριας δίκης πρέπει να συνιστούν εξαίρεση. Εξάλλου, σε περίπτωση που επέλθουν τέτοιες μεταβολές, το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1069/2009 έχει ιδιαίτερη σημασία, επιτάσσοντας την εκ νέου κατάταξη. Πράγματι, υπενθυμιζομένου ότι ο νομοθέτης δεν προέβλεψε τυπικώς την εκ νέου κατάταξη των υλικών[42], ποια θα ήταν η ratio της ως άνω διάταξης αν αυτή δεν μπορούσε να ληφθεί υπόψη στις περιπτώσεις που οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων αντιμετωπίζουν τέτοιες μεταβολές οι οποίες συνεπάγονται τη μη συμμόρφωση προς τη λογική της κατάταξης που καθιέρωσε ο νομοθέτης;

87. Τρίτον, ενώ δεν υφίστατο παρόμοια διάταξη στον κανονισμό (ΕΚ) 1774/2002[43], προγενέστερο του ισχύοντος κανονισμού, ο νομοθέτης, προκειμένου να διαμορφώσει μέθοδο στηριζόμενη περισσότερο στους κινδύνους, εξέφρασε τη βούληση, στην πρόταση κανονισμού 1069/2009, να ενισχύσει την πρωταρχική ευθύνη των υπευθύνων των επιχειρήσεων όσον αφορά την τήρηση των απαιτήσεων που προβλέπει ο κανονισμός αυτός στον τομέα της υγιεινής των τροφίμων και των ζωοτροφών[44].

88. Επομένως, η αρχική κατάταξη υλικών σε συγκεκριμένη κατηγορία πρέπει πάντοτε να ελέγχεται και, αν απαιτείται, να προσαρμόζεται στον υγειονομικό κίνδυνο τον οποίο ενδέχεται να ενέχουν τα υλικά αυτά, μεταξύ άλλων, λόγω είτε της παρουσίας ξένων σωμάτων, είτε της αποσύνθεσης ή αλλοίωσης, ή και των δύο.

89. Οι εκτιμήσεις που προβλήθηκαν από την Toropet και επαναλήφθηκαν από το αιτούν δικαστήριο, σχετικά με την τελική χρήση των ζωικών υποπροϊόντων ως υλικών της κατηγορίας 3, δεν ανατρέπουν το ως άνω συμπέρασμα.

*5. Επί του αλυσιτελούς χαρακτήρα της χρήσης των υλικών στο πλαίσιο της κατάταξης (άρθρο 14, στοιχείο δ', του κανονισμού 1069/2009)*

90. Το αιτούν δικαστήριο παραθέτει, όσον αφορά τόσο τα υλικά που έχουν αναμειχθεί με ξένα σώματα όσο και τα υλικά που έχουν υποστεί αποσύνθεση ή αλλοίωση, το επιχείρημα ότι η αρχική κατάταξη των υλικών στην κατηγορία 3 θα μπορούσε να διατηρηθεί λαμβανομένου υπόψη του τελικού προορισμού τους στο πλαίσιο της κατηγορίας 3 (ανάκτηση ή απόρριψη), ιδίως, για άλλους σκοπούς εκτός της παρασκευής ζωοτροφών[45]. Ως εκ τούτου, ο περιορισμός που αφορά την απουσία αποσύνθεσης ή αλλοίωσης κατά το άρθρο 14, στοιχείο δ', του κανονισμού 1069/2009 χωρεί μόνο στο πλαίσιο της χρήσης των υλικών.

40 Βλ. άρθρο 4, παράγραφος 3, και άρθρο 45 του κανονισμού 1069/2009 και άρθρο 32 του κανονισμού 142/2011.

41 Βλ. άρθρο 28 του κανονισμού 1069/2009.

42 Βλ. σημείο 47 των παρουσών προτάσεων.

43 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 2002, για τον καθορισμό υγειονομικών κανόνων σχετικά με τα ζωικά υποπροϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο (ΕΕ 2002, L 273, σ. 1).

44 Βλ. πρόταση κανονισμού 1069/2009, σημείο 6, στοιχείο ii, της αιτιολογικής έκθεσης.

45 Βλ. σημείο 29 των παρουσών προτάσεων.

91. Δέχομαι ότι, εκ πρώτης όψεως, η ερμηνεία αυτή δεν είναι εντελώς εξοβελιστέα. Εντούτοις, όπως τόνισε και η Επιτροπή, φρονώ ότι είναι αντίθετη τόσο προς τον σκοπό όσο και προς τη διάρθρωση του κανονισμού 1069/2009.

92. Συγκεκριμένα, ο εν λόγω περιορισμός που προβλέπεται στο άρθρο 14, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1069/2009 δεν συνεπάγεται ότι υλικά όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη πρέπει να εξακολουθήσουν να εμπίπτουν στην κατηγορία 3. Συναφώς, τα άρθρα 12, 13 και 14 του κανονισμού αυτού δεν ορίζουν τις απαιτήσεις που πρέπει να ικανοποιούνται για την κατάταξη των υλικών σε κατηγορίες [46], οι οποίες καθορίζονται αποκλειστικά στα άρθρα 8 έως 10 του εν λόγω κανονισμού.

93. Εξάλλου, η συνεκτίμηση της τελικής χρήσης των υλικών θα είχε ως αποτέλεσμα να προστεθεί μία επιπλέον απαίτηση ως προς την κατάταξή τους την οποία ο νομοθέτης ούτε προέβλεψε ούτε επιδίωξε [47]. Η τελική χρήση ζωικού υποπροϊόντος εξαρτάται από την κατάταξή του και όχι το αντίστροφο.

94. Επομένως, ο περιορισμός που προστίθεται με το άρθρο 14, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1069/2009, κατά τον οποίο τα υλικά της κατηγορίας 3 δεν πρέπει να έχουν μεταβληθεί λόγω αποσύνθεσης ή αλλοίωσης αν προορίζονται για μεταποίηση και χρήση, ειδικότερα δε για την παρασκευή ζωοτροφών, αποτελεί απλώς υπενθύμιση του ότι τα υλικά αυτά δεν πρέπει να ενέχουν απαράδεκτο κίνδυνο για την υγεία των ανθρώπων και των ζώων.

95. Ως εκ τούτου, το άρθρο 14 του κανονισμού 1069/2009 δεν επηρεάζει την εγγενή λογική της κατάταξης την οποία καθιέρωσε ο νομοθέτης στα άρθρα 7 έως 10 του κανονισμού αυτού και την οποία ανέλυσα σε διάφορα σημεία των παρουσών προτάσεων.

## V. Πρόταση

96. Βάσει της ανωτέρω ανάλυσης, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Verwaltungsgericht Gera (διοικητικού πρωτοδικείου της Gera, Γερμανία) ως εξής:

Το άρθρο 7, παράγραφος 1, το άρθρο 9, στοιχείο η′, και το άρθρο 10, στοιχεία α′ και στ′, του κανονισμού (ΕΚ) 1069/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, περί υγειονομικών κανόνων για ζωικά υποπροϊόντα και παράγωγα προϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1774/2002, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1069/2009, έχουν την έννοια ότι ζωικά υποπροϊόντα που έχουν αρχικά καταταχθεί ως υλικά της κατηγορίας 3, σύμφωνα με το άρθρο 10, στοιχεία α′ και στ′, του εν λόγω κανονισμού, και έχουν μεταβληθεί λόγω αποσύνθεσης ή αλλοίωσης, για παράδειγμα εξαιτίας μούχλας ή σήψης, ή έχουν αναμειχθεί με ξένα σώματα, όπως κομμάτια γύψου ή πριονίδια, οπότε δεν είναι πλέον κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο και/ή δεν είναι απαλλαγμένα από κάθε κίνδυνο για τη δημόσια υγεία ή την υγεία των ζώων, δεν ανταποκρίνονται πλέον στο επίπεδο κινδύνου που αντιστοιχεί στην κατάταξη αυτή και, ως εκ τούτου, πρέπει να καταταχθούν εκ νέου σε χαμηλότερη κατηγορία.

[46] Όπως επισήμανα στα σημεία 54 και 55 των παρουσών προτάσεων, τα άρθρα 12, 13 και 14 του κανονισμού 1069/2009 απλώς απαριθμούν τις ενδεχόμενες χρήσεις των υλικών των κατηγοριών 1 έως 3, για τις οποίες, αντίστοιχα, γίνεται λόγος στα άρθρα 8, 9 και 10 του κανονισμού αυτού, αλλά πάντοτε ακολουθώντας τον βαθμό κινδύνου που παρουσιάζουν οι διάφορες κατηγορίες.

[47] Συγκεκριμένα, τούτο θα είχε ως συνέπεια τη δημιουργία αντίθετων καταστάσεων στις οποίες υλικά μουχλιασμένα ή αναμεμειγμένα με ξένα σώματα θα έπρεπε να καταταχθούν εκ νέου στην κατηγορία 2 διότι προορίζονται για ζωοτροφή, αλλά θα εξακολουθούσαν να εμπίπτουν στην κατηγορία 3 λόγω του ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς.